3

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA
SIMAR

Reaktie van de BCCA, pag. 5
✱
Problemen op het Colegio Arubano: de kwestie Jansen, pag. 7
✱
"Sponsor een kind een dag!" Stichting Kindervakantiewerk Aruba, pag. 8
✱
Nederlandstalige Antilliaanse kinder- en jeugdliteratuur, een inventarisatie, pag. 10
✱
Voorplaat:
Pa rekreashon di turista fasilidat na granél i pa e pueblo kiko?, pag. 1

redaktie

j. j. coutinho, r. r. kelly, a. vrolijk, m. winklaar, m. guda, w. richardson en v. wever

redaktie-adres:
kantoor simar, sabana blanco 36

bank:
a.b.n., banknr. v. 31.47.886

layout en fotografie:
r. de graaff

drukker:
v.a.d.

abonnementen:
ned. antillen naf. 19,— per jaar
nederland naf. 19,— per jaar (zeepost)
luchtpost naf. 32,— per jaar
overige landen naf. 20,— per jaar

simar

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA
sabana blanco 36
p.o.b. 582, oranjestad,
tel. 24219

sekretaresse kantoor:
mevr. f. alexander

vergaderplaats:
sabana blanco 36
tel. 24219; simar-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen

banken:
banco barclays antiliano v-224-1
algemene bank nederland 31.47.886

nieuwe leden:
kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, sabano blanco 36

AÑA II - NO. 3
MAART 1980

skol % komunidat

sindikato di maestronan di aruba

Pa rekreashon di turista fasilidat na granél i pa e pueblo kiko?

Ta bon ora ku bo ta trata di fomentá un fuente di ingreso i bo ta hasi mas tanto posibel pa hasié mas grandi.
Ningun hende por ta kontra ku tur lo posibel ta wordu hasí, pa hasi e estadia di e turista ku ta bishita nos isla mas plasentero ku ta posibel. Solamente nos ta puntra nos mes ku hasiendo esaki e pueblo mester wordu lubidá; si hasiendo esaki e pueblo mester wordu privá di rekreashon i wordu eksklui, for di nos beachnan.
Den e sigiente artikulo nos ta bai elaborá un tiki riba e rekreashon di e pueblo, prinsipalmente na beach.

Vakansi di Pasko Grandi

Den vakansi di Pasko Grandi nos por a ripará e ultimo añanan aki ku e kustumber ta kuminsa krese serka e pueblo pa bai pasa e dianan aki for di kas.
Un kantidat enorme di hende a aglomerá for di diaranson kaba prome ku "diahuebs santo" pa asina trata di poderá di un miho pida posibel pa lanta nan kampamento. Ya pa diabierne santo lamá tabata pata-pata di hende, loke no por ser bisa di e misanan; e parti religioso di e dianan aki poko-poko ta wordu lubidá i ta habri kaminda pa wordu uza komo dianan pa kampa.

Nos ta aploudi ku e pueblo na un manera sano ta buska dibertishon na un parti ku ta di nos, esta e beachnan blanko i bunita.
E kampamentonan tabata ekstende nan mes for di pa nort di Manchebo te na e barankanan pabou di krusada di Bubali (riba e parti aki nos lo bolbe despues).
Despues e kampamentonan tabata sigi na Palm Beach un pida; despues ta bin e hotel-

nan i mei-mei di Americana i Basi-Ruti, por a wordu mirá e kantidat mas grandi di kampadónan. Djei pa nort di Holiday Inn tambe a wordu kampá bastante e aña aki. Tentnan den tur sorto di koló i diseño por a wordu mirá.
Esnan grandi i kolorido i esnan di karton ku e hubentut ta traha komo ku nan no tin e medionan pa kumpra un. Nos a mira algun tent ku delko i tin di nan ku asta tabatin tin awa di pipa.

Toiletnan publiko

Loke si nos tabata puntra nos mes den e dianan aki ta unda e tan afamado fasilidatnan pa kampa a keda ku Daniel Leo un biaha den su euforia a yega di priminti. Nos a puntra nos mes i nos hunto ku varios hende tambe ku a aserka nos redakshon ku e mesun pregunta: Na unda tur e hendenan aki ta hasi nan nesesidatnan di tur dia? Na unda e desperdisio humano ta wordu depositá? Na unda ta wordu bañá?
E pregunta aki ta mas importante ku hopi hende ta kere. Ta bon konosi ku e desperdisionan humano ta kontene un enorme kantidat di bakteria i por trese malesa si e no wordu eliminá na un manera adekuado.
Si e wordu derá bou santo of algo asina ta hopi posibel ku esaki lo por bin na superfisie dor di kanamento di hende of awasero ets.
For di punto di bista higieniko pues nos tabata tene nos kurason komo ku esaki por a wordu buska masha leu mes den e dianan ei ront di e kampamentonan. Ta sumamento nesesario pues pa e gobierno insular zorg pa konstruí toiletnan publiko kaminda tur kos ta wordu solushoná higienikamente.
Esaki no por ta un problema komo ku e planta purifikador di awa di riolering ta keda pegá ku lamá.
Aki ta kestion ku gobierno mester ta "willing" pa saka plaka pa e pueblo direktamente i no pa turismo of algo otro ku semper ta haya prioridat.

Luga pa kampa

Un otro kos ku nos a ripara den e dianan ei no ta solamente e falta di fasilidatnan pa e publiko sino tambe e falta di luganan adekuado pa e publiko por kampa.

Eagle

Na Eagle beach, Manchebo bai nort, nos por a mira un gran kantidat di hende ta kampa mei-mei di e matanan.
Nos tabata tene nos kurason ora nos pasa ei banda. E hendenan tabata kampa mas o menos 4 pa 5 meter for di kaminda i nan auto tabata wordu poni banda di kaminda. Riba diabierne santo dos aksidente grandi a tuma lugar na e sitio aki. Danki Dios ku e autonan a bolter of a move pa otro banda di kaminda. Imaginá bo mes si e autonan aki a bolter bai pabou di kaminda; e resultadonan lo tabata desastroso sigur. E parti aki di e beach sigur-sigur NO ta adekuado pa kampa of outoridatnan tin ku stop tur trafiko riba e kaminda durante e dianan aki. Dikon lo no por? E ta hopi mas safe pa e pueblo i nan por sigi kampa aki pasobra luga pa kampa no tin mas.
Si por sera kaminda pa motibo "motor-cross" of pa drecha kaminda (lunanan largo) anto un par di dia pa e pueblo por pasa nan dianan sigur no ta nada di más!

Kabaña

Un tempo na Eagle beach tabatin algun kabaña ku a wordu trahá spesialmente pa e pueblo pasa nan dianan na lamá. No solamente nan tabata poko e tempo ei kaba, sino ku nada no a wordu hasí pa mantené nan. Nos por korda kon na oriya di lama parasolnan a yega di wordu poni ku tabata wordu uza intensamente pa e publiko. Awe no tin ni un parasol mas pasobra lama a bai ku nan. Di e kabañanan hopi a desparese i di otronan skeleto so a keda.
Aki atrobe nos ta mira un negligensia kompleto di parti di gobierno pa ku e rekreashon di e pueblo. Dikón e kabañanan aki no a wordu drechá, dikon nan no a wordu mantení. Talves e rekreashon di e pueblo no ta importante?

Palm Beach

E parti aki semper a wordu uzá hopi pa e publiko. Tur diadomingo e ta yen. Den e dianan aki e luga ei tabata full-full. Ta tristo ku di un ora pa otro e doñonan di e pida tereno kaminda e klup bieu ta situá ariba por disidí di bendé. E ora ei e pueblo por wel di lubida riba e pida aki.
Pa seit di e ruina aki tambe den pasado tabata ser papia di un hotel ku lo a bin esta Playboy. Poko tempo pasá parse ku un grupo nobo kier sigi ku e plannan. Kier men e pida aki tambe ayó.
No ta sufisiente ku e politikonan den pasado i esnan aktual a bende tur nos beachnan ku hotelnan? For di Concorde te Holiday Inn ta un pida a resta, e pida entre Amerikana i

Basi-Ruti. I esaki mes pa kuanto tempo?
No ta nada straño ku ta net den e pida aki e kantidat di mas grandi di kampadonan a konsentrá. Ta logiko komo aki ta e uniko pida luga ku a keda pa e pueblo ku ta serka di beach i unda tin matanan ku ta ofrese nan sombra pa skonde solo.
I atrobe un propmento riba otro pasobra e hotelnan grandi a guli tur e tereno bai kuné. I no solamente ku nan a koi tur e tereno, pero ku nan a sera na otro tambe. Es desir ku entre hotel i hotel no tin lugar pa hende pasa pa por yega lamá. Tur kurá ta pega ku otro. Un tempo Americana tabata laga e kura di banda pa suit habrí, pero desde basta tempo kaba esaki ta wordu será na kandal. Unda e promesa di Charro Kelly a keda, kaminda el a yega di priminti ku lo pone akseso liber pa lamá pa e pueblo por disfruta di nos beachnan?
No mucho aña pasa tabatin hotelnan ku asta tabata purba sera e beach dilanti nan ku waya te den lama. Awor e no ta te den lama pero hopi di nan tiné te riba beach ainda.

Molester

Atrobe korantnan tabatin kritika riba e hendenan ku ta kampa. Gerensia di algun hotel tabata keha riba molester ku nan tabata risibi di algun kampadó. Ku tin hende fastioso esei ta sigur, pero nos ta puntra nos mes: no ta nan mes ta pidi pa hende pasa den e hotelnan ora ku tur akseso pa lama ta wordu kitá dor di nan i nan inmenso hardinnan i kuránan? Nan tabata bisa ku kampadonan ta molestia e turistanan. Nos ta kere ku tin algun gerensia ku no ta gusta mira hende lokal (prinsipalmente e parti pober) den e hotelnan. I si tin turista ku no ta gusta mira nos hendenan ta kana den e hotelnan, nos ta kere ku nan por wel di keda nan país, pasobra sorto di turista asina aki nos no tin mester aki na Aruba. Tur hende tin e derecho di kana den e hotelnan pasobra ta un lugar publiko e ta: Si nan ta hasi fastioso, grita, kore, hasi desorden, oké, nan mester wordu avisa pa stop, pero si nan ta keiro of pasa trankilmente den hotel maske kon pober nan ta bistí niun hende no tin nada di bisa nan.
No ta bai dura mucho mas ku e pida tereno entre Americana i Basi-Ruti tambe lo bai, e ora ei nos por wel di hiba nos juinan bai hoga den e lama bruto na Eagle beach. E lama di Eagle ta konosi komo un lama traishonero ku ta kambia di un ora pa otro. Nos pregunta ta keda na e Sosial-Demókratanan ku ta manda den gobierno sentral i insular: unda e parti sosial a keda? E pueblo no tin derecho di haya akseso liber pa e beachnan dilanti di e hotelnan?
No por habri entre e hotelnan pasadanan pa hende por pasa? Talves ku nan outo of na pia pa yega lama? Pasobra gran parti di e terenonan aki no ta wordu uza.
I pa loke ta toka e parti di kampamento: nos ta spera ku pa e proksimo aña ora ku e temporada di kampamento kuminsa atrobe, ku toiletnan publiko i fasilidatnan pa baña lo bin. Barínan pa pone sushi i aki aya kranchinan di awa kaminda e kampadonan por bin buska awa. Tur e kosnan aki no mester ta pornada; por kobra un preis rasonabel pa nan. Basta nan tei pa e pueblo tambe por hasi uzo de bes en kuando di sú beach. I ke hubo si TAV kuminsa drecha e kabañanan na Eagle beach, i tambe ku mas di esakinan wordu trahá? E pueblo lo apresia esaki sigur-sigur.

Private beach

Na Malmok pa seit di Arashi tin un serito. Pa seit di e serito aki tin un beach kaminda e hendenan ta gusta bai baña. Poko tempo pasá nos redakshon a wordu aserka pa dos kolega maestro di skol sumamente disgusta. Nan a konta nos ku nan semper a gusta hasi uzo di e pida lama aki komó ku e beach aki semper ta masha limpi, e no ta hundo i semper e ta masha keto.

Varios biaha ora di buitendag, nan tabata bai ku nan klasnan na e sitio aki komo pa su poko profundidat e no tabata forma un peliger pa e muchanan. Ademas di esei tabatin poko baranka pega ku awa kaminda bo por a sinta for di un altura tira un bista riba e muchanan ku ta baña. Pero no solamente ku skol pero tambe ku nan famia nan tabata pasa dianan masha plasentero na e sitio aki.

E ta un sitio keto kaminda no ta bin hopi hende, un sitio ideal pues pa esnan ku kier deskansa i kier "get away from the madding crowd".

Pero kiko a pasa ultimamente? Un merikano ku a bin di Merka bin traha su kas na Malmok kier podera di e beach aki (Malmok 117). El a kuminsa ku limpia e lugar. Un kuarto di piskado diripiente a kima pa motibonan inekspikable. Un dia ku un di e maestronan di skol a bin ku un klas pa pasa dia bou di e palonan ei banda, nan a haya yen tuna ku kadushi plama ei bou nan. Despues di poko tempo e dos merikanonan, e muhe i e homber tabata kore hende ku kier a bai hasi uzo di e beach. E muhe asta kier a dal e outo ku piedra. I awor pa kolmo nan a sera e beach kompleto ku kadena i tubo den tera.

Nos a tuma kontakto ku domeinbeheer i nos a wordu informa **ku esaki no mag**, *ku e hendenan no por sera e pida tereno aki. Pa medio di esaki Skol i Komunidat ta hasi un yamada fuerte na e outoridatnan kompetente pa stop e sorto di abusonan aki, sino manera nos a ser informá, un grupo di suidadano mes lo enkarga nan mes pa elimina nan.*

"Nos ta warda un luna" nan a laga nos sa.

Loke a pasa na Surnam dia 25 di februari tabata un les berdat?

Politikonan Antiano ta gara na man ku pia na loke a pasa dia 25 di februari na Surnam pa deklará ku nos no por kore tuma independensia purá-purá. E pueblo mester ta prepará: e ekonomía mester ta balansá, e infrastruktura mester ta bon hinká den otro i planifiká pa asina garantisá un desaroyo sano pa futuro etc. etc.
Pa logra prepará e kaminda i kama pa independensia bon, naturalmente "mama" Hulanda mester perkurá. E mentalidat aki di "kolga na saya di mama (Hulanda)" nunka mas parsé ku e politikonan Antiano lo lagé. Parse ku nunka nan no ta krese i nan ta eksihí di Hulanda ku promé ku independensia, nos mester tin un paraíso chikito na Antias pa asina tur kos ta kla pa nan. Naturalmente ku esaki ta kumbiní nan. Nan no tin nodi di traha berdaderamente ainda. Esaki kier men ku nan por sigi traha riba nan base amaterístiko sin miedo di hasi fout, pasobra tog "mama" Hulanda t'ei pa fiks e asuntonan si kos bai malo.
Te dia ku v/d Stee a menasá di stop ku ayudo pa desaroyo nan a haya un shok chikito. Pero despues nan a ripara ku ta djis "veel geschreeuw" e tabata ta atrobe di parti di Hulanda.

Berguensa

Ta un berguensa nos tin ku bisa; ta un berguensa pa un pueblo pa tin semehante politikonan asina. Asina sin geful, sin kuero di kara. E Dependensia di Hulanda ya a krese bai bow di nan kuero kaba i pa nan ta normal. I kiko ta pasa? Tur hende ta aseptá di Hulanda i politikonan Hulandés tur loke nan hasi i bisa. Pero di un ta bin e otro. Si bo no tin responsabilidat politiko, si bo no tin vishón naturalmente bo no por tin kohón tampoko. Si e politikonan Antiano tabata berdaderamente trahadornan serio pa nan pueblo e situashon lo tabata otro. Si berdaderamente nan tabata deseé of tumé komo un ideal pa bira independiente, e mentalidat lo tabata diferente. Na Antias no tin ningun klase di espirito di lucha. Ni bow di e pueblo ni bow di e politikonan. Nan preferiblemente *no kier bira independiente*.
Ta komo ku Hulanda ta pusha nan kune, nan (e politikonan) ta obligá di asepté. Pero nan ta purba na tur sorto di manera pa posponé e fecha pa aña *nunka*.
Ehempel klave di esaki ta ku asta e gritador di mas grandi pa su independensia, sr. Betico Croes, a pospone su fecha pa no menos ku 12 aña atrobe.
Anto e baby aki a haya e nomber di "overgangsperiode".
Por lo pronto anto, nos no por spera independensia. "Dios grasia" e politikonan ta pensa, "ya awor nos por sigi skonde bow saya di Hulanda ora ku problemanan subi nos kabes".
I loke ta mas tristo ta ku e mesun mentalidat aki ta wordu transplantá riba e pueblo i nan ta ripití loke e politikonan ta bisa.
Awor nan ta bisa ku boka grandi ku loke a pasa na Surnam ta un les pa Hulanda, pasobra Hulanda a forsa Surnam bira independiente i awor aki, einan ta eksisti un chaos tremendo. Awor nan a haya un bon ekskus pa skonde tras di dje.

No ta ser bisa aserka, ku si Surnam a haya un gobierno ku no tabata asina korupto manera esun di Arron, e pais aki a lo koge ful un otro direkshon. Si Surnam tabatin un gobierno responsabel i ku amor pa su pueblo, e pais Surnam lo a floresé. Pero nos ta sigur ku loke a pasa na Surnam lo pasa na Antias tambe si nos drenta independensia ku e mesun sorto di politikonan ku nos tin aktualmente. Loke a pasa na Surnam ta ku loke semper e politikonan a hasi bow di e regimen di Statuut, nan kier a sigi hasi ora nan a bira independiente. Esaki a resulta fatal. Loke riba su mes ta logiko, pasobra no tabatin "mama" mas pa "pas op de kleintjes". Pió ora ku Hulanda a duna Surnam e "gouden handdruk". Bow di e "kustumbernan politiko" di Surnam e tempo ei i di Antias aktualmente ainda, tabata visto ku ta korupshon di prome orden esaki lo trese. Esaki ta eksaktamente loke a sosode na Surnam di moda ku e pais a kai den otro.
Si, Surnam tabata un les berdat, pero un les pa e pueblo Antiano. Un les pa e pueblo pa e wak bon kendenan nan lo bai pone dirigí nos barkunan pa independensia.
Nan no solamente mester sa kiko nan ta hasiendo (hendenan ku kapasidat) sino nan mester ta personanan korekto i honesto i ku prinsipionan ligá na e interesnan di e mayoria di e pueblo. Si nos mester drenta independensia ku e politikonan ku nos tin aktualmente na timón, nos barko lo sink pio ku esun di Surnam.

INGEZONDEN

Geachte redaktie,

Hierbij doen wij u toekomen de reaktie van de Belangenorganisatie Contractanten Colegio Arubano op het standpunt van de Simar ten aanzien van de BCCA, zoals dat onder meer is gepubliceerd in uw blad Skol i Komunidat. Wij zouden het bijzonder op prijs stellen indien u dit in uw blad zou opnemen, waardoor de BCCA de gelegenheid krijgt zich te verweren tegen de stellingname van de Simar. Publikatie van onze reaktie zien wij dan ook gaarne tegemoet. Bij voorbaat onze dank.

VOORAF

Deze reaktie van de BCCA op het 'standpunt' van de Simar wordt door de BCCA noodzakelijk geacht, omdat de Simar in haar standpuntbepaling een aantal tendentieuze en onvolledige voorstellingen van zaken omtrent de opzet van de BCCA, haar aktiviteiten, en van de kritiek van de BCCA op de Simar geeft. Wat de BCCA betreft, kan deze discussie hiermee als geeindigd beschouwd worden, hoewel wij natuurlijk open blijven staan voor zinvolle en serieuze opmerkingen.

Reaktie van de BCCA op de standpuntbepaling t.a.v. de BCCA van de Simar

1. Cirkelredenering

Het BCCA-bestuur heeft de Simar tijdens het onderhoud van 7 februari reeds gewezen op het feit dat de Simar vast zit in een cirkelredenering. In het 'standpunt' stelt het Simarbestuur dat de Simar niet op kan komen voor de belangen van niet-leden, omdat dit niet te verantwoorden is tegenover de contributiebetalende leden. Gevolg is dus — en het Simarbestuur heeft dat tijdens de bespreking bij monde van mevr. Carla Kelkboom ook toegegeven — dat de Simar zich in de laatste vier a vijf jaar, waarin contractanten als 'een gesloten boek' werden beschouwd, niet bezig heeft gehouden met contractantenaangelegenheden, waardoor de Simar een kennis- en ervaringsachterstand heeft opgelopen met betrekking tot deze groep leraren in het Arubaanse onderwijs. Recentelijk bleek dat bij gesprekken over o.a. detacheringszaken.

De Simar stelt nu dat ze openstaat voor eenieder, maar tegelijkertijd geeft deze vakbond tijdens de bespreking te kennen niets voor contractanten te willen doen, zolang deze mensen niet lid zijn. Het resultaat: een vicieuze cirkel. De Simar doet niets aan en voor contractanten, zodat de contractanten zich niet aangetrokken voelen tot deze vakorganisatie en dus geen lidmaatschap wensen. Het gevolg daarvan is dat de Simar niets doet. Etc., etc.

2. BCCA geen vakbond

In het 'standpunt' wordt de indruk gewekt als zou de BCCA een vakbond zijn, blijkens de zinsnede dat 'het juist een pluspunt (wordt beschouwd) dat er hier één vakbond is die opkomt voor de belangen van alle leerkrachten.' (An sich valt daarover te twisten. Aan een eenheidsvakorganisatie kleven wel degelijk bezwaren. Dit evenwel terzijde).

De BCCA is geen vakbond en wil dit ook niet zijn. De BCCA houdt zich bezig met een aantal specifieke contractantenkwesties, terwijl o.i. een vakbond een andere opzet heeft. Dat er bepaalde raakvlakken bestaan, ontkennen wij zeker niet; maar ten aanzien daarvan hebben wij dan ook onze samenwerking aan de Simar aangeboden. Daarbij heeft het BCCA-bestuur naar voren gebracht dat het niet uitgesloten is dat de BCCA zich opheft als de Simar alle belangen ook kan behartigen, en enkele knelpunten zijn opgeruimd.

Ten aanzien van ons aanbod tot samenwerking zij nog opgemerkt dat het Simarbestuur hierover geen onomwonden uitspraak doet. De Simar stelt zich 'samenwerking' voor op basis van lidmaatschap van de Simar. Naar ons oordeel is dat een vreemde opvatting over samenwerken, gezien ons voorstel.

3. Twee-pettentheorie

Een bijzonder essentieel en principieel knelpunt is dat wat wij de 'tweepettenkwestie' hebben genoemd, in dit geval het (bestuurs-) lidmaatschap van rectoren, conrectoren, onderdirecteuren etc. van deze vakbond. Stel u voor: een directeur van Philips (óók werknemer) als lid van het FNV.

Tot onze verbazing treffen wij in het 'standpunt' van de Simar daarover niets aan, terwijl dat tijdens de bespreking van 7 februari toch zeer uitvoerig besproken is. Tijdens dit gesprek begrepen wij wel dat er binnen het Simarbestuur geen eensgezindheid bestaat over deze kwestie. Blijkens uitlatingen van mevr. M. Stevens bestaat er enerzijds begrip voor onze bedenkingen, terwijl anderzijds de heer H. Weustink — zelf een drager van twee petten bij uitstek — het juist toejuichte dat rectoren, conrectoren e.d. (ook de inspecteur is lid van de Simar!!) lid zijn van deze vakorganisatie en daarin zelfs prominente posities kunnen bekleden.

Naar het oordeel van de BCCA wordt hierdoor een bijzonder onzuivere situatie geschapen, die niet kan worden afgedaan met het uitgaan van vertrouwensrelaties. Wanneer deze verstoord zijn, doen zich namelijk de problemen voor. Wij kunnen ons niet voorstellen, ofschoon we daarbij niet uitgaan van kwade trouw, dat een vakbondsbestuur een medebestuurslid of een kaderlid of zelfs een gewoon lid dat zich gedurende zijn lange lidmaatschap een sterke positie heeft opgebouwd binnen deze vakorganisatie door zijn kontakten, ervaring, 'know-how' e.d. als rector of conrector, makkelijk voorbijgaat of ontkomt aan diens invloed, wanneer het gaat om een konflikt van bijvoorbeeld een kort-blijvende contractant of een ander gewoon lid met een rector of onderdirecteur.

Mevr. Stevens bracht tijdens de bespreking van 7 februari naar voren dat op een klein eiland deze mensen juist nodig zijn, ook als lid van de vakorganisatie. Wij stellen daar tegenover dat zij juist buiten de vakbond moeten blijven. Immers, zowel het bestuur van de Simar als het bestuur van de BCCA waren het erover eens dat de schoolbesturen uit 'amateurs' (het woord is van H. Weustink) bestaan, terwijl de schoolleiders de dienst uitmaken en het beleid bepalen, waarnaar de schoolbesturen zich richten. Voilá de verstrengeling van invloeden en funkties. Schoolleiders zijn mêer dan werknemers en behoren daarom alszodanig uit de vakbond Simar geweerd te worden. Tegen de personen, waarop het bovenstaande betrekking heeft, hebben wij niets persoonlijks. Echter, wij vinden het principieel ontoelaatbaar dat schoolleiders — zeker in zo'n kleine gemeenschap als Aruba — ook belangrijke funkties bekleden in of lid zijn van een vakorganisatie als de Simar, die bovendien de enige op het eiland is.

De BCCA is in dit verband bepaald benieuwd wat de Simar doet aan de belangenbehartiging van contractant-Simarlid Jansen. Volgens de BCCA is dit een testcase

voor de Simar. Immers, de Simarleden Pronk en Hoevertsz hebben als respectievelijk conrector en rector het SMOA-bestuur geadviseerd het contract van Jansen niet te verlengen, op voor ieder onduidelijke gronden. De 'amateurs' van de SMOA hebben dat advies overgenomen. Gaat de Simar nu serieus aktie ondernemen voor haar lid Jansen?

4. Voorlichting aan sollicitanten

In het 'standpunt' van de Simar komt een nogal kryptische zin voor: 'Wij kunnen daarom ook niet accepteren dat de rest ondergeschikt gemaakt wordt aan hun belangen.' Wanneer wij het betoog van het stuk en de teneur daarvan goed begrijpen, dan past daarbij de opmerking 'dat de BCCA () als het meest belangrijke punt bij de voorlichting aan de uit te komen kontraktanten, het plaatsen van kritische kanttekeningen bij de door het Colegio verstrekte voorlichting' beschouwt.

In dit speciale 'standpunt' ziet de BCCA niets anders dan een ongeinformeerd en kritiekloos napraten van de opvattingen van het rectoraat van het Colegio Arubano. Het bevreemdt ons ten zeerste dat de Simar zich distancieert van de inlichtingen die de Belangenorganisatie van Contractanten Colegio Arubano aan sollicitanten wil verstrekken, terwijl de Simar zich niet op de hoogte heeft gesteld van de inhoud van de aanvullende informatie die de BCCA wenst te geven. De Simar kan dan ook geen enkel inhoudelijk argument aanvoeren voor haar opvatting dat deze inlichtingen negatief zouden kunnen werken op het Arubaanse onderwijs. In dit licht bevreemdt het ons ook dat de Simar aan Nederlandse vakorganisaties laat weten dat zij zich distancieert van onze aktiviteiten dienaangaande.

Graag wijzen wij het Simarbestuur op het stencil dat de BCCA met betrekking tot het verstrekken van aanvullende informatie aan sollicitanten aan alle Colegio Arubano-leraren heeft verstrekt. Het Simarbestuur doet er o.i. goed aan daar goed nota van te nemen, en niet zonder meer vast te blijven houden aan gedachten die reeds vóór het gesprek van beide besturen op 7 februari was ingenomen, nadat de Simar daaraanvoorafgaande met het C.A.-rectoraat een bespreking had gehad.

Ten aanzien van de inhoud van onze aanvullende informatie nog het volgende. De Simar ziet niet in hoe wij het onderwijs op Aruba mede denken te dienen doordat wij zo volledig en objectief mogelijk voorlichting willen geven over woon-, werk- en levensomstandigheden op Aruba, over rechtspositionele zaken e.d., omdat dit averechtse gevolgen kan hebben. In de eerste plaats — nogmaals — de Simar moet zich eerst op de hoogte stellen van de inhoud van de informatie voordat zij zich een oordeel aanmatigt. In de tweede plaats moet de Simar bedenken welke gevolgen het met zich meebrengt voor het betrokken gezin en de Arubaanse gemeenschap en het Arubaanse onderwijs als hier mensen heen gehaald worden aan wie onjuiste of onvolledige voorlichting gegeven is. Een contractant die hierheen komt, gaat voor drie jaar naar de andere kant van de wereld. Teruggaan na een jaar is vrijwel uitgesloten. Eenieder dient zich bovendien te realiseren welke morele consequenties het heeft om een gezin op onjuiste rechtspositionele gronden hierheen te halen, wat door adequate voorlichting voorkomen had kunnen worden. Hiervan zijn concrete voorbeelden.

De BCCA dient inderdaad in de eerste plaats de belangen van de contractanten, sollicitanten en ex-contractanten, maar deze belangenbehartiging is niet in strijd met het belang van het Arubaanse onderwijs of de Arubaanse gemeenschap. Wanneer de positie van de contractant naar behoren is, dan komt dat ook de Arubaanse gemeenschap ten goede.

Het bestuur van de BCCA
(maart 1980)

Aan de redactie van
Skol i Komunidat

Aruba, 1 april 1980

Geachte redactie,

Het zal u niet zijn ontgaan, dat in de plaatselijke pers het een en ander is verschenen over wat inmiddels wordt aangeduid als "de zaak Jansen". Het lijkt mij dat u, als redactie van een kritisch blad, geinteresseerd zult zijn in de nodige informatie over deze kwestie.

Ik doe u hierbij toekomen een artikel zoals dat door een groep verontruste leraren van het Colegio Arubano aan de nieuwsmedia is toegezonden, alsmede een door mij in La Prensa geplaatst ingezonden stuk, dat door mij aanvankelijk aan Nobo werd aangeboden. Nobo heeft mij herhaalde malen verzekerd dat het stuk integraal geplaatst zou worden. Telkens was er weer een ander excuus waarom zulks niet gebeurde, terwijl Nobo inmiddels doorging met het publiceren van tendentieuze berichten.

Mede omdat u "de zaak Jutten" de nodige publiciteit hebt gegeven meen ik dat u in dit geval niet kunt zwijgen.

Mocht u meer informatie mijnerzijds willen hebben, dan ben ik daartoe gaarne bereid.

Met collegiale groeten,
E. Jansen

Remitido

Den NOBO di 1 di maart 1980 nos a por lesa ku na Colegio Arubano tin varios docente, kende ta malcontento, pasobra mi contrato no ta wordu prolonga. NOBO ta skirbi ku e mes a haci un investigashon. Ora ku nos ta lesa e conclusion di NOBO, e mester a haya su informacion di un persona masha cerca e rectorado. (NOBO no ta menta su fuente di informacion). Sin controla e informacion i sin puntra mi opinion NOBO a decidí pa publica diferente conclusion ku no ta berdat.

1. E lista di maestronan na Colegio di 1 di augustus 1979 ta conta 60 nomber, pero na promer luga riba e lista tin 3 miembro di e rectorado; despues nos por lesa e nomber di un maestro, kende ta traha na Colegio pa reemplaza un maestro malu, pero e nomber di e maestro malu tambe ta na lista. Ademas tin 3 maestro ku ta traha respectivamente 4, 6 i 7 ora na Colegio. Si nos ta conta como maestro real na Colegio e docentenan ku ta duna di menos 10 ora les i ku no ta miembro di rectorado, ta resto 53 docente. 22 ta 42% di esei. Ademas no tur docentenan tabata na haltura di e remitido i tambe tin maestro ku no ta risca firma pasobra nan interes personal. Si anto ainda ta wordu bisa ku 22 *so* a firma e remetido, nan ta duna un impression robes di e situacion. Pa tur rectorado lo mester a ser un situacion alarmante, ora ku tin di menos 42% di e maestronan ku ta malcontento.

2. NOBO ta skirbi mas leu ku ami a organisa diferente reunion pa haña apoyo. Esei no ta berdat. Varios coleganan mes a yudami pasobra nan mes ta sinti alarmá.

3. NOBO a skirbi ku ta kla ku e alumnonan no ta gusta mi forma di duna les. NOBO por proba e "conclusion" aki? Probablemente no, pero NOBO ta publica toch.

Un enquete, haci door di un di mi klasnan ta mustra mashá kla e contrario. Ademas si lo a ser kehá, e rectorado tabatin e deber pa discuti e keho aki. Nunca e rectorado a papia ku mi riba esaki. Esei ta mustra ku e keho lo no a ser serio.

NOBO ta skirbi despues ku mi ta haci bofon di e alumnonan kende no ta bon den matematika. Esei ta un mentira i ta mustra ku skirbi ta mas facil ku proba.

4. Mi ta duda ku mi tin pensamento otro riba e parti organisatorio na Colegio, i ta un men tira tambe ku semper tin clash.

Na mi opinion, na un democracia ta permiti pa kritica sierto medida i pa discutiele.

5. Riba e teamwork mi por bisa ku mi a tuma parti den kasi tur accion ku a tuma luga na Colegio. Pa menta algo ehempel: Dos despedida di e alumnonan na fin di anja di skol, e despedida di e rector precedente, e lustrum, e projecto rioolzuivering, i tambe e teamwork ku colleganan den matematica.

Na unda NOBO a haya su informashon mysterioso?

6. NOBO a bisa tambe ku mi ta fanatico di naturalesa i ku mi no ta accepta persona kende ta pensa otro. Prueba? Probablemente no necesario pa NOBO.

Mi ta invita tur hende (e redakshon di NOBO tambe) ku kie mira e enquete mensionado pa bini i convencé nan mes.

E. Jansen,
Colegio Arubano

Het belang van ons onderwijs

Nog niet zo lang geleden heeft de rector van het Colegio Arubano voor Tele-Aruba betoogd en eveneens in Skol i Komunidat (okt. '79) geschreven, dat het steeds moeilijker zal worden ervaren leerkrachten voor het Colegio aan te trekken. Dit vooral als gevolg van het feit, dat detachering van leerkrachten van niet-rijksscholen in Nederland, in de toekomst praktisch niet meer zal worden toegestaan. "Voor de Antillen", aldus de heer Hoevertsz in Skol i Komunidat, "houdt dat in, dat de mogelijkheid om ervaren leerkrachten aan te trekken uit Nederland vrijwel nihil wordt. Alleen voor langdurig werklozen en pas afgestudeerden zal het nog aantrekkelijk zijn een paar jaar hier te komen werken. En dit betekent vrijwel zeker een kwaliteitsdaling van ons onderwijs". Onder meer stipt de heer Hoevertsz de problemen aan die reeds dit jaar bestonden met het vak wiskunde, waarvoor nog steeds een vacature bestaat.

In schrille tegenstelling met deze uitlatingen is de beslissing van het schoolbestuur van het Colegio Arubano (SMOA). In overeenstemming met het advies van het rectoraat heeft het schoolbestuur geweigerd het contract van een ervaren wiskundedocent te verlengen. Dit ondanks het feit, dat de betrokken leerkracht zelf daarom had gevraagd.

Gegronde redenen voor dit negatieve advies heeft het rectoraat niet kunnen aangeven. De leerkracht in kwestie werd in 1977 zelfs voor de tweede maal naar Aruba gehaald, nadat hij in de periode '70-'73 tot volle tevredenheid van het toenmalige rectoraat aan het Colegio had gewerkt. Bovendien was deze docent begeleider van een groep leerlingen, die in het kader van de Aruba Science Fair een "special prize" behaalde. Daarnaast is hij een actief medewerker van Stinapa en verschenen van zijn hand in de plaatselijke dagbladen diverse artikelen over onze vogels.

Het rectoraat gaat bij haar advies kennelijk voorbij aan het belang van het onderwijs, dat meer gebaat is bij continuiteit. Bovendien is uitzending van een nieuwe leerkracht vanuit Nederland een zeer dure aangelegenheid (plm. f. 40.000).

In zijn artikel in Skol i Komunidat besluit de heer Hoevertsz met de opmerking dat de pers inderdaad macht heeft, als ze maar slagvaardig en krities reageert. Ze kan dan de overheid onder druk zetten om haar taak naar behoren uit te voeren.
Naar wij hopen geldt dit ook als het gaat om de taak van het rectoraat van het Colegio Arubano.

Een groep verontruste leraren
van het Colegio Arubano
(Namen bij de redactie bekend)

Problemen op het Colegio Arubano

Aantekeningen bij het stuk van de groep verontruste leraren en de ingezonden brief van de heer Jansen

De kwestie Jansen

Eén opmerking vooraf: de noot over de macht van een kritiese en slagvaardige pers aan het eind van het artikel "Gebrek aan leraren op Colegio Arubano?" komt voor rekening van de redaktie van Skol i Komunidat, zoals ieder zorvuldig lezer voor zichzelf kan konstateren.
Het is te hopen dat de groep verontruste leraren niet met al haar informatie even slordig omspringt als met deze laatste alinea van hun brief.
Het lijkt er echter wel op.
Dat zij het rektoraat ervan beschuldigen, dat het geen gegronde redenen *kon* geven voor het negatieve advies in de zaak Jansen, bijvoorbeeld, wijst (op z'n zachtst gezegd) op slordig omspringen met informatie. Hoe men er ook over denkt, men kan niet ontkennen dat het rektoraat bewust geweigerd heeft om haar kritiek op deze leerkracht voor iedereen op school openbaar te maken; maar de persoon in kwestie is van alle kritiek door het rektoraat persoonlijk op de hoogte gesteld. Dit laatste heeft hij ook nooit ontkend.
Het is moeilijk om in een dergelijk geval, volledige openheid van het rektoraat te *eisen* o.a. gezien de mogelijke gevolgen van zo'n precedent voor andere kollega's (men denke aan de kleinschaligheid van onze gemeenschap en aan de rampzalige gevolgen van één ondoordachte opmerking van dat rektoraat voor iemand die elders op de Antillen weer aan de slag probeert te komen!)
Als men bedenkt dat de hele procedure van openheid bij sollicitaties op Colegio Arubano dit jaar voor het eerst gevolgd werd, als initiatief van de nieuwe rektor, dan kan alleen opgemerkt worden dat het precedent Jansen voor een dergelijk experiment enorm nadelig is. Op de Antillen is het ongebruikelijk, bij sollicitaties informatie te geven aan de betrokkene. Dat is nu eenmaal een kenmerk van een door patronage verziekte gemeenschap. Als iemand je dan, zoals in dit geval, één vinger geeft, is het tamelijk ontakties (voor ons achterblijvers vooral) om meteen de hele hand te eisen — en als je die niet krijgt, te werk te gaan als een koe in een porseleinkast!
Het moet ons hier van het hart, dat wij de onbuigzame houding van het rektoraat evenmin kunnen waarderen. Een dergelijk experiment is o.i. in het voordeel van ons hele onderwijs en is als zodanig toe te juichen. Maar als men inzage geeft in de sollicitatieprocedure, dan is daarop kritiek te verwachten.
Zolang een sfeer blijft bestaan waarin overleg mogelijk is hoeft zo'n experiment niet te mislukken. Maar overleg is nooit mogelijk als op autoritaire manier ieder gesprek over het konflikt geweigerd wordt.
De groep verontruste leraren merkt op, dat hun kollega van 1970 tot 1973 tot "volle tevredenheid" van het toenmalige rektoraat heeft gewerkt. In die periode was echter

(vervolg op pag. 9)

van het BESTUUR

Op 8 april l.l. is het kampeercentrum van de Stichting Kindervakantiewerk Aruba (SKA) te Seroe Pita geopend.

Naar onze mening is hier in de pers veel te weinig aandacht aan besteed, vandaar dat wij hier wat nader op in willen gaan.

Wij hebben een gesprek gehad met mevrouw Philomena Maxwell-Wong, van wie 16 jaar geleden het plan voor kindervakantiewerk uitging en met mej. Violet Perkins, de huidige voorzitster van de SKA.

Hoe is de SKA eigenlijk ontstaan?

In 1964 besloten Philomena Wong, Deanna Winklaar en Madonna Stephens, net terug uit Nederland waar zij ook aan vakantiewerk gedaan hadden, met een groep kinderen uit minder bedeelde gezinnen in de vakantie te gaan kamperen.

Het 3e jaar sloeg men zijn tenten weer op op Plantage Tromp en de jaren erna werd het Washington, omdat men daar betere faciliteiten had. Washington was echter ook duurder en kende meer beperkingen v.w.b. 's avonds dansen en muziek maken.

Tijdens de Washington-ervaring werd dan ook het plan geboren zich in te gaan zetten voor een eigen kampeercentrum.

In 1972 — het jaar waarin Violet in het bestuur kwam — werd dit uitgewerkte plan aangeboden aan de vertegenwoordiger van de Nederlandse Ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen, de heer Bredero.

Het plan kon de Nederlandse goedkeuring wegdragen en op 23 november 1976 werd de medefinancieringsovereenkomst getekend door de heer Wolff als Nederlands vertegen-

Stichting Kinderv

De maatschappelijk werksters en de pastoors gaven op welke kinderen voor het kamp in aanmerking kwamen en in dat jaar werd er met 43 kinderen op Plantage Tromp gekampeerd. Dit was mede mogelijk door financiele bijdragen van o.a. de leerkrachten.

De kinderen werden door de maatschappelijk werksters gebracht en gehaald en zij werden direkt bij aankomst door een dokter onderzocht.

Het eten werd dit eerste jaar door de mariniers verzorgd, de douche bestond uit een opgehangen emmer waar een touw aan hing en er werd geslapen in tenten van de mariniers.

Dit staat hier nu allemaal zeer simplistisch, doch het geeft te raden wat een werk verzet is om dit gerealiseerd te krijgen.

Het tweede jaar telde het kamp plm. 80 kinderen en werd er in de oude Country Club, welke in slechte staat verkeerde, tegenover Basi-Ruti gekampeerd.

De verkenners hebben toen geholpen met het opknappen van een en ander, o.a. toiletten; verder hielden zij toezicht op de hygiene en bewaakten zij het kamp.

Na dit tweede jaar begonnen de mensen meer belangstelling te krijgen voor dit werk en vooral op aandringen van pastoor Erkamp werd op 20 april '66 de officiele Stichting (SKA) een feit.

Wat was het doel van de Stichting en waarom werd de Stichting opgericht?

Het doel: Een gezonde ontspanning te bezorgen aan kinderen uit financieel minder draagkrachtige gezinnen in de vorm van vakantiekampen.

Oprichting van een Stichting was nodig omdat het de enige manier was om geld te kunnen inzamelen, donateurs te krijgen en loterijen te kunnen organiseren.

woordiger en het bestuur.

Dit kon echter alleen nadat de Stichting het terrein tegen een symbolische canon van het eilandgebied in erfpacht had gekregen.

De mede-financieringsovereenkomst hield in dat van de totale bouwkosten 75% voor rekening van de Nederlandse ontwikkelingshulp en de resterende 25% voor rekening van de Stichting zou komen.

Nu, 3-1/2 jaar later zijn de bouwwerkzaamheden voltooid en het kampeercentrum bestaande uit een hoofdgebouw (keuken en eetzaal), een overdekte speelplaats, toiletfaciliteiten, kantoor en beheerderswoning, geopend.

In haar speech ter gelegenheid van de opening spreekt Philomena de voldoening van de werkers van het eerste uur uit over de konkretisering van het werk van de SKA in de vorm van een eigen gebouw.

Zij wijst op het probleem vrijwilligers te krijgen voor dit vakantiewerk en gelooft dat dat vroeger iets gemakkelijker was.

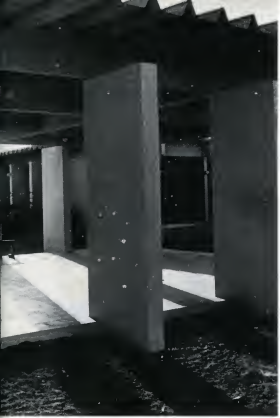
"Het is te betreuren dat dit vaak te wijten is aan een mentaliteitsverandering van vele van onze mensen, ook van onze opvoeders".

Het is vooral zo jammer vindt zij omdat door de schaarste aan leid(st)ers veel jeugdwerk niet ter dege georganiseerd kan worden, alhoewel zij het begrijpelijk vindt dat door de grotere spanning waarin en de druk waaronder men tegenwoordig leeft weinig energie overblijft om je na je werk ook nog eens aan vrijwilligerswerk te wijden.

Zij is dan ook van mening dat de Overheid moet begrijpen dat dit werk niet enkel van vrijwilligers kan afhangen, maar dat er geschoolde jeugdleiders dienen te komen: "De kontinuiteit van vele van onze organisaties die voor de jeugd werken is alleen mogelijk op basis van een planmatig beleid".

Philomena gaat ook in op een der doelstellingen van de SKA, n.l. het verzorgen van een gezonde ontspanning: "Wij allen als volwassenen mogen niet uit het oog verliezen dat rekreatie gezond en educatief moet zijn opdat het bijdraagt de jeugd te maken tot verantwoordelijke volwassenen".

Zij wil hier de nadruk op leggen daar wij de laatste tijd kunnen bemerken dat er allerlei aktiviteiten voor de jeugd georganiseerd worden die naar haar opvatting verre van gezond en niet van opvoedende waarde zijn, daar e.e.a. georganiseerd wordt met als enig

akantiewerk

ARUBA

kommercieel oogmerk: geld verdienen over de rug van onze jeugd.
Vandaar ook dat zij het moment gekomen acht voor de SKA en alle organisaties die in het belang van de jeugd werken, meer in de publiciteit te komen om op deze wijze e.e.a. tegen te gaan, ondanks het feit dat — zeker de SKA — de publiciteit altijd gemeden heeft, omdat men niet werkte ter meerdere eer en glorie van zichzelf.

Wat zijn de plannen van de SKA?

Dit jaar wil men in de grote vakantie in ieder geval 2 weken kamperen en verder wil men proberen om iedere vakantie op zijn minst een weekend te kamperen. De kinderen voor de kampen zullen door ARSCA en de Dienst Maatschappelijke Zorg opgegeven worden.
Het ligt niet in de bedoeling het kampeercentrum alleen voor SKA-kampen te gebruiken, men wil ook gaan verhuren. Enerzijds om het centrum zo optimaal mogelijk te benutten, anderzijds omdat men deze bron van inkomsten nodig heeft. Men zit namelijk financieel echt niet op rozen, daar o.a. door de inflatie de bouwkosten hoger zijn geworden dan geraamd was en door de devaluatie van de Antilliaanse gulden t.o.v. de Nederlandse de Nederlandse bijdrage van 75% eigenlijk minder is geworden.
Gesproken over het financiele aspekt van de zaak moet wel gezegd worden dat het B.C. sinds verleden jaar aan de SKA een jaarlijkse subsidie heeft toegekend.
In de grote vakantie is het centrum ook al voor 2 weken besproken door een andere jeugdgroep.
Zowel individuelen als groepen kunnen het kampeercentrum huren tegen f. 3,— p.p. per nacht. Dit is de prijs voor huur van gebouw plus tenten. Het is wel zo dat als eis gesteld wordt dat de tenten door de verkenners opgezet en afgebroken moeten worden, wat f. 5,— per tent kost.
Voorts zal het gebouw ook verhuurd worden voor een dag of voor enkele uren tegen de prijs van f. 35,— voor de eerste 2 uur en f. 10,— voor ieder extra uur.
Wil men meer hierover weten, dan kan men kontakt opnemen met mej. Violet Perkins, tel. 46281.

Wat kost het nu een kind een week te laten kamperen?

Een kind op kamp kost de SKA plm. f. 20,— per dag. Van de subsidie alleen kan men echt geen kampen organiseren en het leek ons daarom geen gek idee in de naaste toekomst een aktie te organiseren onder de leus "Sponsor een kind een dag!"

"Sponsor een kind een dag!"

Wij zijn van mening dat aan deze vorm van jeugdwerk alle steun gegeven moet worden en juichen het samen met de mensen van het eerste uur toe dat door een enorme toewijding, doorzetting en liefde de SKA het zover heeft gebracht dat zij nu over een eigen kampeercentrum beschikt.
Wij willen de SKA op deze plaats hiermee van harte geluk en heel veel sukses in de toekomst wensen.

(vervolg van pag. 7)

DE KWESTIE JANSEN ...

geen enkele openheid over de beoordeling, noch had de betrokken leerkracht om kontraktverlenging gevraagd, zodat deze "volle tevredenheid" op geen enkele manier getoetst is. Best mogelijk dat er enkel sprake is van de vrij nietszeggende lofwoorden aan het einde van de kontraktperiode. Van die periode weten slechts weinig *nu* aan de school verbonden docenten iets.
Tenslotte wordt het lidmaatschap van de Stinapa en het begeleiden van een groep leerlingen bij een projekt vóór de Aruba Science Fair, door de verontruste leraren aangevoerd als bewijs, dat hun kollega onterecht kontraktverlenging geweigerd wordt.
De redaktie van Skol i Komunidat heeft voor deze aktiviteiten van de heer Jansen niets dan lof. Maar het zijn geen aktiviteiten die behoren tot het funktioneren op school (jammer genoeg). Wij zien niet in dat hier sprake is van een tweede geval Joop Jutten, zoals de heer Jansen zelf in zijn brief suggereert. Integendeel, zouden wij haast zeggen.
Wij zien Joop Jutten als een geengageerd, maatschappijkrities en aktief Arubaans medeburger (hij verstond en sprak Papiamento, en was op tal van terreinen van sociale aard aktief), die om zijn *politieke aktiviteiten en meningen in moeilijkheden kwam,* reden voor Simar en Skol i Komunidat om voor hem op de bres te springen.
Van de heer Jansen kan niet gezegd worden dat hij zich maatschappijkrities opstelt en dat hij daarom in moeilijkheden is gekomen met zijn werkgever.
Tenslotte: wij vinden het vreemd dat, hoewel deze kwestie al sinds oktober '79 speelt, de vakbond pas in januari benaderd werd, terwijl op school zelf vrijwel meteen akties werden ondernomen. Zelfs als men probeert, een gerezen konflikt in der minne te schikken, dan is het nog mogelijk, de vakbond ervan op de hoogte te stellen. In 't geval van een eskalatie zoals hier heeft plaatsgevonden zou je minstens verwachten dat men zijn bond verzoekt te bemiddelen.
We behandelen hier beide ingezonden stukken in één adem daar ze, zoals uit de inhoud blijkt, in elkaars verlengde liggen.
De redaktie juicht toe dat de leraren van Colegio Arubano zich over een zo belangrijk vraagstuk als de kontinuiteit van ons onderwijs buigen. Ook hun grote onderlinge solidariteit heeft onze lof. Maar we vragen ons wel af, waarom belangenbehartiging van individuen hier gepresenteerd wordt als bezorgdheid voor het algemeen belang.
We zijn het allemaal eens over het belang van kontinuiteit voor ons onderwijs — alleen, kontinuiteit van vervreemd onderwijs ziet niemand zitten. Een dergelijk diskussiepunt moet deel uitmaken van de diskussie rond de Antillianisering van het onderwijs en niet als wapen dienen om één docent hier te houden. De reden waarom deze docent na een normaal 3-jarig verblijf niet nog 2 jaar mag blijven is hier nu niet aan de orde — maar het aanblijven is op dit moment géén recht, iets dat *iedere* docent op Colegio Arubano weet en waartegen, in een plenaire vergadering aan het begin van dit schooljaar, door geen enkele werknemer geprotesteerd werd.

Een inventarisatie

De laatste tijd wordt er weer veel gesproken over ons onderwijssysteem. Op officiele vergaderingen en in persoonlijke gesprekken blijkt het steeds weer, dat er zich vrij snel twee stromingen uitkristalliseren. In de eerste groep is de mening dat er van ons onderwijs niets deugt, dat het vervreemdend werkt, dat men de kinderen er een slechte dienst mee bewijst en dat het huidige systeem radicaal afgeschaft dient te worden. Principieel, fundamenteel en structureel zijn de gangbare begeleidende termen.
De tweede groep is behoudender en wijst al gauw op praktische problemen bij eventuele veranderingen, het geld, de mankracht, en is niet zo gauw geneigd alles te vergooien, maar denkt: misschien duurt het mijn tijd nog wel; er is al zoveel en zo lang over totale herstructurering gepraat. Deze groep spreekt dan ook liever over bijsturen, schaven, aanpassen en optimaliseren. Ook deze termen liggen zeer goed in de huidige modieuze woordenmarkt-kraam.
Wie vanuit deze inleiding wil schrijven over **Nederlandstalige** *Antilliaanse jeugdliteratuur, kan er natuurlijk op rekenen in no time in hok twee geduwd te worden, waar hij kan wachten op mummificering of repatriering. Toch waag ik het erop, in de wetenschap dat menigeen die het eerste standpunt terecht huldigt in de theorie, toch noodzakelijkerwijs vanuit het tweede handelt in de praktijk van alledag. De bedoeling van deze 'inventarisatie' is dan ook om zolang ons onderwijs nog in het Nederlands gegeven wordt, de weg te wijzen naar voor de leerlingen zinvolle leesstof in die taal.*
Het is mijn bedoeling een 'inventarisatie' te geven. U moet dus rekenen op veel namen van schrijvers en titels van boeken. Ik zal proberen zo volledig mogelijk te zijn, maar het ontbreken van systematische documentatie op dit gebied maakt dit meer tot een vrome wens dan tot realiteit. Voor aanvullingen houd ik me dan ook van harte aanbevolen, want het is wel zeker dat er heel wat over het hoofd gezien wordt.
Door de veelheid van titels is het onmogelijk om uitgebreid in te gaan op elk werk afzonderlijk. Elk boek krijgt een korte karakteristiek. Daarom zou ik liever spreken van een 'beredeneerde catalogus' dan over een 'analyse' van de boeken.

Ik wil een indeling in tweeen maken:
a. Kinderliteratuur voor de lagere school (6-12 jaar) en
b. Jeugdliteratuur voor het voortgezet onderwijs (12-16 jaar).
Ik maak geen verschil tussen Antilliaanse schrijvers en niet-Antilliaanse die over de Nederlandse Antillen schrijven. Onder Antilliaanse kinder- en jeugdliteratuur versta ik dus fictie (verhalen, romans, gedichten, enz.), op de Nederlandse Antillen gesitueerd en geschreven voor de leeftijdsgroep van zes tot zestien jaar.

Nederlandstalige Antilliaanse kinder- en jeugdliteratuur

1. Kinderliteratuur

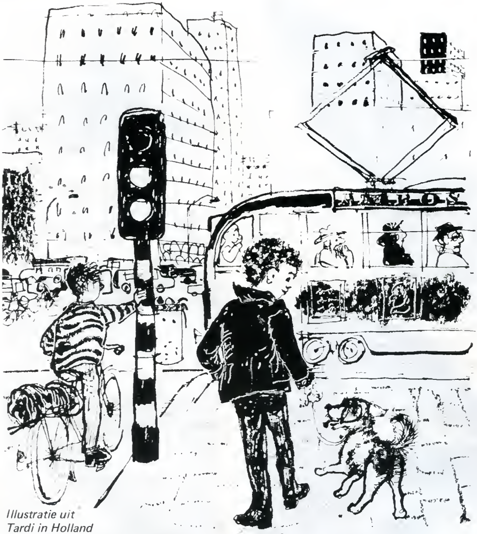
1.1.1. Jan Droog, destijds onderwijsinspecteur, wilde met *Bam Lesa* een serie leesboekjes voor het voortgezet onderwijs op de Antilliaanse scholen geven, maar alleen het eerste, *Rob en Chicho*, bestemd voor de vijfde klas, is verschenen. De stof is geput uit de 'couleur locale' en het is een echt leesboek zoals we dat vroeger kenden op school, geworden: het verhaal speelt voor een groot gedeelte op de school van onderwijzer Zwaagstra, er komen soms vragen voor aan het eind van een hoofdstuk, er zijn een paar samenspraken opgenomen, enz.
Het boekje is een duidelijk voorbeeld van het op twee gedachten hinken in ons onderwijs: aan de ene kant is er aandacht voor het eigene in de vorm van Papiamento liedjes en een Compa Nanzi-verhaal, aan de andere kant is de aandacht voor Nederland bijzonder groot: er wordt over het Wilhelmus uitgeweid en het hoogtepunt van het boekje is de komst van de Koningin.
De aanpak en de uitvoering doen gedateerd aan, wat niet wil zeggen dat een exemplaar in de bibliotheek van de vijfde klas niet nuttig zou zijn.

1.1.2 In 1952 schrijft N. M. Geerdink-Jesurun Pinto de 'Introduccion' voor haar *Cuentenan di Nanzi*, die pas in 1965 uitgegeven zullen worden. Mevr. Geerdink heeft, voortbouwend op vroeger onderzoek van Pater Latour, Hamelberg, Van Capelle en Van Meeteren, dertig Compa Nanzi-verhalen in het Papiamento naverteld. Jan Droog heeft van de meeste van deze verhalen "een zeer vrije bewerking" verzorgd in het Nederlands. Vijfentwintig verschenen er in wekelijkse afleveringen tussen 21 september 1967 en 1 juni 1968 in *De Beurs- en Nieuwsberichten*. Daarna heeft hij ook nog een serie van elf verhalen uit het Engels, afkomstig van Jamaica, bewerkt (13 juni 1968 - 25 februari 1969). In de Openbare Leeszaal en Bibliotheek op Aruba bevinden zich de in een bundel bijeengebrachte kranteartikelen. Een unieke verzameling, lijkt me.
In de uitgave *Biba Nanzi!*, deel I, zijn tien van deze verhalen gebundeld door J. Droog. Het was oorspronkelijk de bedoeling drie bundels te laten verschijnen van de Papiamentse en een bundel van de Engelse verhalen, maar de rest van de *Beurs*artikelen heeft zijn bundeling nog niet mogen beleven.

1.2.1. Voor de kleine kinderen die pas kunnen lezen tot de hogere klassen van de lagere school schrijft de journaliste Hanny Lim een serie werkjes, waarin dieren de hoofdrol spelen:
— *Mek, de kabriet*
— *Koko, de barika heel*
— *Konenchi, het konijn*
— *Vrumi, de vruminga loco*
— *Jenny, de bijzondere kat*
— *Mordy, de morokoi*
De dieren vertellen zelf hun gebeurtenissen aan de kinderen: "Een heleboel dieren in de mondi gaan een boek schrijven. Een boek voor jullie. Dan kennen jullie ons. Dan weten jullie dat ook de dieren pijn kunnen hebben. Dan weten jullie dat ook de dieren verdriet kunnen hebben. Dan weten jullie ook dat de dieren blij kunnen zijn. Wat willen jullie? Willen jullie ons blij maken? Dat is fijn! Jullie zijn heel erg lief. Doen jullie ons geen pijn en verdriet? O, wat vinden we dát fijn! Zorgen jullie ook goed voor de dieren thuis? Je moet niet vergeten de hond of de poes eten en drinken te geven".
Binnen dit opvoedkundige kader schrijft Hanny Lim haar werk in een verzorgde en levendige stijl. In de serie zit duidelijk een opklimming in moeilijkheidsgraad; eerst wordt verteld over dichtbij huis, later verder weg. Het eerste deeltje *Mek, de kabriet* is tweetalig; na de Papiamentse zinnetjes staat de Nederlandse vertaling. Kennelijk wil Hanny Lim hiermee een geleidelijke

Illustratie uit Mordy, de morokoi

Illustratie uit
Tardi in Holland

overgang van huistaal naar schooltaal bewerkstelligen. Ook in latere deeltjes komen nog Papiamentse woorden, gevolgd door de Nederlandse vertaling voor.
In de latere delen worden veel natuurkundige, aardrijkskundige en geschiedkundige feiten gegeven. Spreekwoorden en verhalen, o.a. over Compa Nanzi en de Hobbits van Tolkien, komen ook voor. Soms zijn deze gegevens zo talrijk dat het verhaal erdoor overwoekerd wordt. De illustraties zijn goed verzorgd. Wie deze boekjes niet klassikaal wil gebruiken, kan er in elk geval een aantal exemplaren van in de klassebibliotheken plaatsen.

1.2.2. Reeds veel eerder schreef Hanny Lim de Tardi-serie voor de lagere school:
— *Tardi na Corsow*
— *Tardi na Aruba*
— *Tardi na Boneiru*
— *Tardi na Isla Ariba*
— *Tardi na Holland*
— *Tardi in het Caraibisch Gebied*
De serie heeft eèn dubbel doel, nl. de Antilliaanse kinderen 'heemkundig georienteerde leesboekjes geven' en Nederlandse kinderen iets leren over de voor hen nagenoeg onbekende Nederlandse Antillen.
Tardi vertelt. Zijn moeder was een wilde hond die bij Jan Zoutvat op Curacao woonde. Als Tardi oud genoeg is, gaat hij op zoek naar een baasje. Zo krijgt de schrijfster de gelegenheid allerlei bijzonderheden over het eiland te vertellen. Alle plaatsen waar Tardi langs komt worden genoemd, tot hij tenslotte in Willemstad een baasje vindt. Over het algemeen houd ik niet van pratende dieren in kinderboeken. Ook voor kinderen lijkt me dit onnatuurlijk, zeker als een oude hond aan een jonge geschiedenisles over Luis Brion gaat geven. Aan de andere kant geeft het soms een leuke kijk op allerlei 'mensenzaken'.
Als Carlos, het baasje, met vakantie naar Aruba gaat en later naar Bonaire, de Bovenwinden, Nederland en enkele eilanden in het Caraibische Gebied, krijgen we op dezelfde wijze als in het eerste deeltje geografische en historische bijzonderheden daarover. De boekjes zijn eigenlijk 'ontwikkelingsliteratuur', vaak zelfs zo sterk dat het verhaal stokt en bedolven wordt onder allerlei leerzame bijzonderheden die de schrijfster kwijt wil. Zo probeert ze de kinderen wat bij te brengen én ze leuke boeken te laten lezen. De serie is bedoeld, lijkt me, voor kinderen van de derde tot en met de zesde klas. De algemene bekendheid van deze boekjes is volkomen terecht, ze horen in elke lagere school aanwezig te zijn.

1.2.3. Bij deze tardi-serie hoort ook nog het boekje *Tardi op stap met het Rode Kruis, uitgegeven ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Nederlandse Roode Kruis.* Dit boekje van 31 bladzijden wil het werk van het Rode Kruis meer bekendheid geven bij de Antilliaanse jeugd. Hanny Lim vertelt van de aanleiding tot de oprichting: de slag bij Solferina en de campagne van Henri Dunant. Daarnaast lezen we over de Amerikaanse Burgeroorlog met de verschrikkelijke slag bij Gettysburg en over de aardbeving van 29 juli 1967 in Venezuela. Al met al is het een instructief boekje geworden voor de hoogste klassen. Het laatste deel en de foto's geven de werkzaamheden van het Curacaose Rode Kruis weer.

1.2.4. Met *De wijze uil van Paradijs* heeft Hanny Lim de klassieke, Griekse godenverhalen naar de Antillen gebracht. Op Paradijs, een Curacaos landhuis, vertelt de wijze uil de mythen en geeft hij de nimfen een bevredigend antwoord als ze hun goden in het Caraibisch Gebied zoeken: de goden houden zich schuil, ze zijn overal en nergens en hebben verschillende namen bij verschillende volkeren. Maar dan zijn we aan het eind van de 98 bladzijden en hebben we al een uitgebreid overzicht gehad van de Griekse godenwereld. Het boekje is op deze manier origineel opgezet, goed geillustreerd door A. D. van Heyningen-Will en geschikt voor de hoogste klassen lagere school en de brugklas.

1.3 Naast Hanny Lim heeft ook Miep Diekmann een serie leesboekjes voor het lager onderwijs gepubliceerd: *Cu luz na man*, 1962-1964.
In een brief aan Frank Martinus Arion geeft ze de werkwijze die ze toepaste, weer: Je moet voor het kind een juiste voorlichting over de maatschappij waarin hij leeft inbouwen in een verhaal met een maximum aan spanning en ontspanning. Daartoe bezoekt ze scholen en vraagt de kinderen zelf naar hun mening. Met die ervaring schrijft ze haar werk.

1.3.1. Het eerste deeltje, *Nildo en de maan*, is voor kleine kinderen die pas kunnen lezen en bevindt zich helemaal in de fantasiesfeer en sprookjeswereld die Nildo zich droomt. Als hij 's avonds in bed ligt, bedenkt hij, dat hij vergeten heeft de nieuwe bezem binnen te zetten. Als hij naar buiten gaat, beleeft hij allerlei fantastische avonturen met de bezem en het maanlicht dat erop schijnt. Hij komt op bergen en ontmoet reuzen en grote kwade honden, maar de toverkracht van de bezem beschermt en helpt hem. Fantasie en werkelijkheid lopen dooreen, zoals dat ook bij een klein kind het geval is.

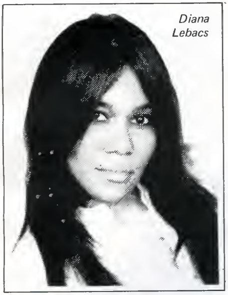
Illustratie uit De wijze uil van Paradijs

1.3.2. *Jossy wordt een Indiaan* heet het tweede deel. Jossy, een Arubaans jongetje dat in zijn uiterlijk nog duidelijk toont dat hij een nakomeling is van de oorspronkelijke Indiaanse bewoners, wil een echte Indiaan zijn. Maar zijn vader heeft het zo druk met vissen en werken in de knoek dat hij geen tijd heeft om een tekening voor hem op hun huisje te maken, volgens de oud-Indiaanse gewoonte bij de geboorte van een kind. Buurman Bruno helpt. Hij geeft Jossy een hangmat, maakt een koker voor de pijl die Jossy van een toeristenjongetje krijgt en helpt vader met tekenen: een pijl en een regendruppel als Indiaanse symbolen. Nu zijn alle attributen aanwezig. "Zo werd Jossy een echte Indiaan. En de mensen die hem goed kennen noemen hem: Pijl door de regendruppel".

1.3.3. Met het derde deel, het op Bonaire spelende *Sjon Karko* heeft Miep Diekmann de Nederlandse kabouterverhalen geantillianiseerd door van de kabouter het geheimzinnige wezentje Sjon Karko, die in een grote karko woont, te maken. Er zijn slechte en goede kabouters, en Sjon Karko is zowel het ene als het andere. Omdat de mensen hem slecht behandelen (ze slaan de karko's stuk, zodat hij er niet rustig in kan wonen) neemt hij wraak door de daken van hun huizen en hun visnetten te vernielen. Voortaan zegt men op Bonaire als er iets stuk is: Sjon Karko heeft het gedaan, waarna de wraak van hem nog veel erger wordt en er allerlei vreemde gebeurtenissen plaatsvinden. Alleen Julio en Lilia willen hem helpen en tegenover hen toont hij zijn goede kant. Van Julio zegt hij: "Hij is een jongen die doet wat hij belooft. Dat is veel waard in het leven. "Maar deze twee kinderen kunnen hem toch niet afdoende helpen. Als ze hem bij de slavenhutjes op Blauw Pan brengen in een mooie, niet stukgeslagen karko, wordt hij meegenomen door toeristen.

1.3.4. Tenslotte is er *Het geheim van Dakki Parasol* dat het 'tene Curacao limpi bunita' tot thema heeft. "Een schoon eiland is de beste medicijn. Maar de meeste mensen hielden niet van die medicijn. Ze hielden meer van hun oude rommel", zo begint het eerste hoofdstuk. Een viertal kinderen helpt aan de algemene schoonmaakaktie, om daarmee geld te verdienen om voor hun vriendje dat kinderverlamming gehad heeft, een nieuwe beugel voor zijn been te kunnen kopen. Naast deze verhaaldraad treffen we een andere aan waarin twee mannen die onder het mom van te helpen schoonmaken erop uit gaan om waardevolle zaken te stelen. De dieven verbergen de buit in Dakki Parasol, het museum van Simon Bolivar bij de Penstraat, waar anderhalve eeuw geleden zijn twee zusters gewoond hebben. Dit gegeven schenkt Miep Diekmann de gelegenheid uit te weiden over de geschiedenis van Bolivar, Piar en Brion. Overigens hebben deze helden geen enkel verband met de hier vertelde gebeurtenissen. De dieven worden ontmaskerd, door de kinderen uiteraard, en Sherwin is zover genezen dat hij geen beugel meer nodig heeft. Happy end, maar helaas niet het sterkste boek van Miep Diekmann omdat de oplossing totaal onvoorbereid uit de lucht komt vallen. Het verhaal is eerder verschenen onder de titel *De schoonste dag* als laatste deel van de serie *Cu luz na man.*

1.3.5 In 1965 publiceert Miep Diekmann een boekje dat de slavernij behandelt: *Geen mens is van de ander.* Het is bedoeld voor klassikaal gebruik op de lagere school. In 1977 verschijnt een herdruk onder de titel *Mens te koop.* "Er waren maar weinig blanken die een paar eeuwen geleden begrip hadden voor de opstandige slaven. Bijvoorbeeld een familie zoals heelmeester Dirck van Collen. In 1720 werd hij door de West Indische Compagnie naar het eiland Curacao gestuurd". Via het perspectief van Joachim en Wendela van Collen, de kinderen van de heelmeester, krijgen we een beeld van Curacao in het begin van de achttiende eeuw: "Een boek dat geen spannend verhaal is, maar gruwelijke werkelijkheid. Zo erg, dat zwarte mensen hun kinderen nu nog waarschuwen: "Vertrouw nooit een blanke, al is hij je beste vriend. Er komt altijd een moment, waarop hij je in de steek laat en verraadt. En geef ze 'ns ongelijk!" Het geeft een historische schets met een actualisering aan het begin en het einde, waar Miep Diekmann schrijft over ruzie tussen kinderen en veel ernstiger, tussen blank en bruin. Het boekje is gebouwd op het thema *vrijheid:* "Misschien duurt het nog eeuwen voor de mensen geleerd hebben, dat zij geen recht hebben om meesters over anderen te zijn. Dat alleen de sterkere de plicht heeft om voor de zwakkere op te komen, maar dat hij daar geen misbruik van maken mag. Dat een mens niet te koop is". De grote kennis die Miep Diekmann opgedaan heeft bij haar studie over de grote slavenroman *Marijn bij de Lorredraaiers,* stelt haar in staat veel historische bijzonderheden over het leven in de stad en op de plantage te geven. Maar omdat

Diana Lebacs

verschillen met de 'stad' alle aandacht krijgen. Moeder zal zelf een nieuw huis bouwen. Nancho veroorzaakt een ongeluk, omdat hij ongehoorzaam is. Ook kan hij zijn driftbuien vaak niet de baas, maar daarmee helpt de 'kurioso' Pa Toonchi hem. Het ziet er somber uit als ook Alfredo een ongeluk blijkt te hebben gekregen in Buenos Aires, maar alles komt terecht. Op het feest van het licht, San Juan, keert Alfredo terug en is het nieuwe huis klaar.
In dit boek ontbreekt nog een hechte struktuur; het zijn meer losse schetsen over het Bonaireaanse leven met Nancho als centrale figuur. De eigenlijke hoofdrol lijkt dan ook voor Bonaire weggelegd te zijn. De vlotte en levendige stijl zullen dit boek de leerlingen uit de middenklassen zeker aangenaam bezig houden op een meer dan alleen maar oppervlakkige manier, omdat de ondertoon is, dat in het leven pech en geluk elkaar weliswaar afwisselen, maar dat voor mensen met levensmoed eens het geluk zal komen.

1.5.2. "Wij gaan de toekomst maken", zegt Alfredo, de vader van Nancho, tegen zijn machtige opponent, de grote zakenman en politicus Guillermo, als deze probeert de vissers van Bonaire de door hen gevangen vis veel te goedkoop afhandig te maken. Deze uitspraak behelst het thema waar het tweede deel, *Nancho matroos*, om draait.
De vader van Nancho gaat niet meer op de grote vaart na het ongeluk. Hij vestigt zich als visser en stoort zich niet aan overgeleverde conventies, want hij heeft verder gekeken in de wereld en gaat zijn eigen gang. Hij laat een boot van gedurfde constructie bouwen, die sneller is dan de conventionele vissersboten, waarmee hij ondanks de aanvankelijke tegenwerking van de andere vissers, een redelijke boterham weet te verdienen. Ook in de politiek durft hij voor iets nieuws op te komen en is niet langer gediend van het patronage-systeem. Nancho's moeder is ook al iemand die haar eigen gang durft te gaan: ze stemt op een andere partij dan haar man en weet hoe ze een gedeputeerde klein kan krijgen. En Nancho zelf moet leren hoe hij deze moed verwerven kan, zoals zijn ouders, om zelf de toekomst te maken. Als hij aan het eind naar Curacao gaat, naar de HBS en niet naar zee als hulp van zijn vader zoals hij steeds dacht en wilde, weet hij dat ook hij een open toekomst voor zich heeft. "Naar de zee keek hij niet meer. Hij keerde het water de rug toe en liep met zekere stappen zijn nieuwe leven tegemoet", zo eindigt het tweede deel, dat een uitstekend boek is geworden, dat deze boodschap in een ontroerende stijl boeiend uitdraagt voor de hoogste klas van de lagere school.

1.5.3. In het derde deel gaat Nancho op Curacao naar school. *Nancho niemand* vertelt van zijn eerste moeilijke jaar, als hij zich zonder zijn veilige thuis helemaal alleen moet zien te redden. Dit motief is eigenlijk een gevarieerde herhaling van de verhuizing naar Rincón uit deel één.
"Zouden Alfredo en zijn moeder (...) wel beseffen hoe afschuwelijk moeilijk dit jaar voor hem was? Het was een jaar van knokken, van jezelf inwortelen. Alleen lukte het niet. (...) Hij had er genoeg van, hij gaf het op, afgelopen, basta!"
Op de eerste dag gaat het reeds volkomen mis, als hij op het Radulphus College komt, want dan blijkt dat hij niet naar de HBS kan, omdat hij niet op de leerlingenlijst staat. De andere jongens uit Bonaire staan er wel op, en Nancho weet dat de 'vergissing' te wijten is aan de politieke tegenstander van zijn vader, die ook regelde dat Nancho niet meer dan dertig gulden toelage per maand ontvangt. Zelf neemt hij nu, zonder iemand te raadplegen, een beslissing. Hij gaat naar de zevende klas Mulo, als overbruggingsjaar, want hij wil niet onverrichterzake naar zijn geboorte-eiland terug. In het slothoofdstuk is het bijna een jaar later en laat Nancho zich als eerste(!) inschrijven op het Radulphus College voor het nieuwe schooljaar.
Oom Papi en tante Rosa op Fleur de Marie zorgen goed voor Nancho, maar dat kan niet verhinderen dat hij in het begin erg eenzaam is. Nancho voelt zich maar een 'onnozele provinciaal' tussen de modieuze Curacaose jongens, die hem dan ook zeer neerbuigend behandelen. Pas als ze merken dat hij voor niemand bang is, accepteren ze hem en krijgt hij enkele vrienden. Wie recht door zee gaat, overwint altijd! De geleidelijke aanpassing blijkt ook uit het feit dat hij steeds minder moeilijk afscheid neemt van de Bonaireaanse schippers, die zijn spullen komen brengen.
Deze geschiedenis van een moeizame aanpassing aan een vreemde omgeving, heeft een parallel in dat wat er met de ijsverkoper Joao gebeurt. "Bonaireanen en Portugezen . . . één pot nat". Joao komt uit Madeira en werkt keihard om zijn vrouw te laten overkomen. Als hij voldoende geld heeft, sterft ze, zodat al zijn harde werken voor niets is geweest. Joao bedrinkt zich, zal ontslagen worden en doet een poging tot zelfmoord, maar via de hulp van Nancho krijgt hij geld om de begrafenis op Madeira bij te wonen. Mensen die er alleen voor staan, moeten elkaar helpen in moeilijke situaties. Het boek is vlot verteld, er zit een flink tem-

Illustratie uit Nancho matroos

po in. Alleen is het taalgebruik niet geheel vlekkeloos, wat jammer is voor een overigens zo goed boek voor de hoogste klas en de brugklas.

1.6. In Mia Robé: *Hier is Flossie*, speelt een pratende pop de hoofdrol. Ze wordt eigendom van het verwende achtjarige meisje Peggy en leert haar dat ze flinker moet zijn en niet zo egoistisch. Alleen kinderen kunnen Flossie verstaan en dat levert in het boek een aantal grappige situaties op, waaraan de kinderen uit de middenklassen veel plezier zullen beleven.
Als Peggy haar pop mee naar school neemt, wordt het daar één grote chaos; bij de verjaardagspartij 's middags bewerkt Flossie dat Minister De Brat het Spaanse Water induikt; ook spelen Peggy en Flossie mee in een Amerikaanse toeristische film over Curacao, zodat ze later nog naar New York mogen, waar Flossy in de winkel terecht komt waar ze vroeger te koop werd aangeboden. Het is een ongecompliceerd, grappig verhaal en echte ontspanningslectuur, waarbij Curacao niet meer dan decor is. De geografische aanduidingen en een aantal grappige zinswendingen moeten voor de lokale sfeer zorgen.

1.7. *De stenen dori* is het verhaal van "de vriendschap tussen twee blanken en een neger", zoals de schrijver Gerrit van Heerde het uitdrukt. De hoofdfiguur Jan Willem is verzamelaar van archeologische voorwerpen. In de grotten van Hato vindt hij een authentieke Indiaanse dori. Nadat hij deze aan zijn volwassen vriend, meneer Veendam, die ook verzamelaar is, heeft laten zien, is hij verdwenen. Jan Willem verdenkt meneer Veendam van diefstal. Hij heeft zelf de nare eigenschap van jaloers te zijn en verdenkt nu de ander van dezelfde karaktertrek. Deze lelijke jaloersheid bezorgt hem bij het zwemmen een ongeluk, waarbij meneer Veendam hem redt. In het ziekenhuis wordt de goede verstandhouding tussen de twee hersteld. Natuurlijk komt de dori weer terecht. Jan Willem schaamt zich zo erg dat hij nu voor het eerst ongelijk durft te erkennen. Hij geeft de dori aan meneer Veendam. Zo draait dit verhaal om de morele problematiek van de zelfoverwinning, waarbij de twee andere jongens nauwelijks meer zijn dan figuranten en het eiland Curacao een nogal willekeurig gekozen decor. Geschikt voor de bibliotheek van de middenklassen.

1.8. *Schaduw over Chocomata* van Siny van Iterson hoort tot het genre van de jongensdetectives. Alle ingredienten voor een spannend verhaal zijn aanwezig: een geheimzinnig, verlaten landhuis waar vroeger een moord gepleegd is en het nu zou spoken; een uit de gevangenis ontsnapte, gevaarlijke misdadiger, en dit begeleid door een flinke hoeveelheid raadselachtige gebeurtenissen en bijgeloof. Zelfs het weer gedraagt zich zoals het hoort: de regen valt en de wind giert als de spanning het grootst is. Chimi, een Curacaose jongen die in een klein dorpje in de knoek woont, en een Hollandse jongen die pas op Curacao is, ontdekken de sporen van de misdadiger, wat ze natuurlijk niet doorgeven aan de politie, omdat ze besloten hebben zelf de zaak op te lossen. Naast deze twee jongens is er een derde, wat oudere jongen, Amundo, voor wie iedereen bang is omdat hij een o-ochi (het boze oog) zou hebben. Deze jongen wordt bedreigd door de boef en moet noodgedwongen helpen deze te ontvluchten. Maar de twee jongens ontdekken steeds meer en maken daardoor de boef ongerust en drijven hem en Amundo in het nauw. 's Nachts vindt het hoogtepunt van het verhaal in het spookachtige landhuis plaats. De boef probeert te ontvluchten, maar pleegt zelfmoord, als hij door de politie ingesloten wordt, door van de rotsen aan de Noordkant te springen. Amundo biecht alles op en krijgt geen straf, maar wordt naar een inrichting verwezen. De twee vrienden beseffen nu pas aan welk gevaar ze op het nippertje zijn ontsnapt. Siny van Iterson weet met deze traditionele gegevens een goed gecomponeerd verhaal te vertellen, dat de jeugd vanaf tien jaar zeker kippevel van spanning zal bezorgen.

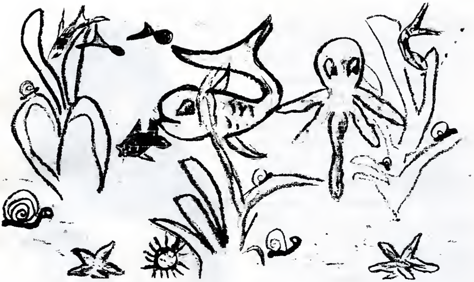
1.9. Sonia Garmers: *Orkaan* is genoemd naar de bijnaam van de hoofdfiguur, Mario Melandes, die veertien jaar oud is en in Havo-2 zit. Zijn bijnaam heeft hij te danken aan zijn gedrag, "want overal waar hij was, werd het storm op Curacao". Hij vindt dat de volwassenen maar een saai leven hebben en haalt allerlei kattekwaad uit om ze op te vrolijken, wat echter steeds weer mislukt. Hij is dus zoiets als een Curacaose Dik Trom of Pietje Bell: de jongen die overal onrust zaait, maar in de grond een gouden hart heeft. Op school gaat het slecht. Van leren houdt hij niet, hij wil graag werken met zijn handen. Als hij op zijn verjaardag een gereedschapskist krijgt, neemt hij les bij oom Chitu, die timmerman is. Mayra, de dochter van Chitu, leert het timmervak ook en is daarom het voorbeeld van het geemancipeerde meisje in dit boek: "Ze kent een vak. Dat is onafhankelijkheid". Dat Orkaan veel over heeft voor iemand die hem begrijpt, blijkt als hij het huisje van Chaya opknapt. "Steunend op eigen kracht doch met de wil elkander bij te staan" koopt hij materiaal voor het geld dat hij eigenlijk aan Rose moet geven voor een bolo pretu voor het communiefeest van zijn broertje. Later verkoopt hij zijn horloge en zijn fototoestel om het bedrag terug te kunnen betalen. Hij kan niet anders, want hij mag niet werken om geld te

Sonia Garmers

verdienen, want dat vinden zijn ouders beneden hun stand. Sonia Garmers levert kritiek op de traditionele Curacaose maatschappij en laat via de figuur van Orkaan, oom Chitu en de geemancipeerde Mayra zien hoe bevrijdend het is je eigen weg te gaan, maar in welke moeilijkheden je terecht komt door het geroddel van de mensen. Als er echt een orkaan losbarst boven het eiland, vinden Orkaan en Mayra elkaar en ontdekken de volwassenen eindelijk via oom Chitu dat Orkaan het beste voor heeft en geen kwajongen meer is. Maar "er moeten nog honderd orkanen komen om Curacao te veranderen". Het is een vlot en geestig boek voor de hoogste klas en de lagere klassen van het voortgezet onderwijs.

1.10. Een grensgeval voor mijn 'inventarisatie' wordt gevormd door E. R. Goilo: *Alonso de Ojeda*, omdat dit geschiedverhaal, dat het leven van de ontdekker van Curacao beschrijft, strikt genomen buiten de fictie valt. We zouden het een geschiedkundig leesboek kunnen noemen, waarvan de opzet is: "Alonso de Ojeda aan ons volk meer bekendheid te geven, zodat men na het lezen ervan erover mee kan praten, als zijn naam genoemd wordt".
Goilo's werk is een vertaling vanuit het Spaans. Hij heeft zowel een Papiamentse als een Nederlandse versie gemaakt van Ojeda's biografie door pater Constantino Bayle S.J. uit Madrid. Het 79 bladzijden tel-

Illustratie uit Kinderen over dieren

lende boek geeft een goed overzicht van de houwdegenmentaliteit van de 16de eeuwse Europese ontdekkers, maar is bepaald niet geschreven als aanklacht tegen een dergelijke vecht- en veroveringsdrang voor God en Vaderland. Goilo doet vaak moeite de wreedheid van de Spanjaarden goed te praten en te verklaren vanuit de tijd: "Bij de veroveringen door de Spanjaarden traden aanvoerders van naam op de voorgrond, die nooit werden geevenaard, zoals: Cortéz, Pizarro, Balboa, Ponce de Leon en vele anderen. Maar de man die bij deze veroveringen het meeste heeft gepresteerd en steeds op de voorgrond trad, is Alonso de Ojeda, de held van onze geschiedenis". Maar de andere kant laat hij ook in enkele gevallen zien, als hij bijvoorbeeld spreekt over de Indiaanse held Caonabó. Dat Alonso tijdens zijn vele gevechten op de talrijke expedities maar één keer ernstig gewond raakte, heeft hij te danken aan de bescherming van de Heilige Maagd, wier beeltenis hij steeds bij zich draagt.

In het roemrijke leven van Alonso speelt Curacao, het Eiland der Reuzen, slechts een zeer bescheiden rol. We lezen erover, zoals Amerigo Vespucci en Bartholomé de las Casas het beschreven hebben.

Het boekje is historisch interessant, al zullen de leerlingen van de zesde klas en de brugklas wel wat moeite hebben met de bepaald niet gemakkelijk leesbare stijl.

1.11. Bijna zonder uitzondering zijn het volwassenen die kinderboeken schrijven, maar met de Stinapa-uitgave no. 12 wordt op deze regel een uitzondering gemaakt. *Kinderen over dieren* is voor en door de jeugd geschreven. De Stinapa schreef ter gelegenheid van Dierendag 1975 een opstel- en tekenwedstrijd uit met het doel "het dier meer in de aandacht en belangstelling van het kind te brengen". Hanny Lim was de belangrijke drijvende kracht achter deze kleurige en rijk geillustreerde uitgave. In zeven afdelingen is een gevarieerd boekje ontstaan, dat ondanks het opvoedkundige doel, niet zwaarwichtig is geworden en voldoende aantrekkelijk om de kinderen op een verantwoorde wijze op het belang van de natuurbescherming te wijzen. Nu horen en zien de kinderen het ook eens van zichzelf! Het boekje is mooi uitgevoerd op zwaar glanzend papier, met een duidelijke letter, alle spelfouten die door de kinderen gemaakt zijn inclusis, en hoort in elke schoolbibliotheek.

Het is moeilijk om voor de boeken precies aan te geven voor welke leeftijdsgroep ze geschreven zijn. Verschillende werken die bij de jeugdliteratuur geplaatst zuilen worden, kunnen ook door goede lezers van de vijfde en zesde klas lagere school gelezen worden. De vertrouwdheid met het Nederlands speelt in deze een belangrijke rol. Omgekeerd zal een brugklasser nog wel kunnen genieten van werk dat voor de lagere school bestemd is. **Orkaan** *zit in de tweede klas van de Havo maar qua taalgebruik is het toch eerder geschikt voor het lager onderwijs.* **De avonturen van Henco** *is qua taal voor de middenklassen lagere school, terwijl het jongetje zelf in het boek overkomt, het wordt niet vermeld, als iemand van een jaar of zes. De hoofdpersoon uit* **Andere mensen zijn ook gewoon** *zit in de brugklas, maar het boek zelf sluit uitstekend aan bij de aardrijkskundelessen van de lagere school. De indeling die ik hier geef, getuigt dus van een zekere, niet te vermijden willekeur en zou ook anders gekund hebben.*

(wordt vervolgd)

Bibliografie kinderliteratuur:

Miep Diekmann: Cu luz na man (1962-1964) 1. Nildo en de maan; Leopold, Den Haag, 1975, 41 blz. 2. Jossy wordt een Indiaan; Leopold, Den Haag, z.j., 60 blz. 3. Sjon Karko; Leopold, Den Haag, z.j., 77 blz. 4. Het geheim van Dakki Parasol; Leopold, Den Haag, 1971, 104 blz.

Miep Diekman: Andere mensen zijn ook gewoon; Van Goor Zonen, Den Haag-Brussel, 79 blz.

Miep Diekmann: Mens te koop; Leopold, Den Haag, 1977, 72 blz.

Jan Droog: Bam lesa; een serie leesboekjes voor het voortgezet leesonderwijs op de Antilliaanse scholen; Deel I: Rob en Chicho; bestemd voor de 5e klasse der lagere school; De Wit N.V., Oranjestad, Aruba, z. j., 84 blz.

J. Droog: Biba Nanzi! Deel I, Serie volksverhalen uit de Nederlandse Antillen vanuit het Papiaments naverteld; De Wit N.V., Aruba, z. j., 47 blz.

Sonia Garmers: Orkaan; Leopold, Den Haag, 1977, 95 blz.

E. R. Goilo: De reisavonturen van Alonso de Ojeda, ontdekker van onze eilanden, door Gumersindo Bayle S.J.; De Wit Stores N.V., Aruba, Bonaire, Curacao, St. Maarten, z. j., 79 blz.

Gerrit van Heerde: De stenen dori; J. N. Voorhoeve, Den Haag, 1977, 19 blz.

Siny van Iterson: Schaduw over Chocomata; Leopold, Den Haag, 1975, 128 blz. (eerste druk Kluitman, Alkmaar, 1954).

Roel Jungslager: De avonturen van Henco; St. Augustinus Boekhandel, Curacao, z. j. (1979), 96 blz.

Roel Jungslager: Uni, het gidsje van Haiti; Grafimu N.V., Curacao, 1979, 73 blz.

Diana Lebacs: Nancho van Bonaire; Leopold; 's-Gravenhage, 1975, 121 blz.

Diana Lebacs: Nancho matroos; Leopold, Den Haag, 1977, 144 blz.

Diana Lebacs: Nancho niemand; Leopold, Den Haag, 1979, 110 blz.

Hanny Lim: Tardi-serie: 1. Tardi na Corsow, 71 blz.; 2. Tardi na Aruba, 66 blz.; 3. Tardi na Bonairu, 63 blz.; 4. Tardi na Isla Ariba, 61 blz.; 5. Tardi in Holland, 86 blz.; 6. Tardi in het Caraibisch Gebied, 82 blz.; 7. Tardi op stap met het Rode Kruis, 31 blz.; (De Wit N.V., Aruba, 1966-1974).

Hanny Lim e.a.: Kinderen over dieren; Stinapa no. 12, november 1876, 75 blz.

Hanny Lim: Mek, de kabriet; Augustinus Boekhandel, Curacao, z. j., 15 blz.; Koko, de barika heel, idem, 21 blz.; Konenchi, het konijn, idem, 24 blz.; Vrumi, de vruminga loco, 24 blz.; Jenny, de bijzondere kat, idem, 44 blz.; Mordu, de morokoi, idem, 44 blz.

Hanny Lim: De wijze uil van Paradijs; St. Augustinus Boekhandel, Curacao, 1976, 98 blz.

Mia Robé: Hier is Flossie; Van Goor Zonen, Den Haag, z. j., 152 blz.

GRAWATA

Na Tele- a kuminsa un programa nobo Perspektiva '80. E prome dos programanan ta mustra loke a pasa kaba.

✱

E proverbio ku stropi bo ta gana mas muska ku binager; ta na su lugá ora nos mira ku, ku kastigo suave den botel Dakota nos ta haya mas avion pirata ku kastigo pisa.

✱

Poko poko Betico Croes ta desaroyando un pantomina asina bon ku e pantaya di televisbon ta birando chikito; su mannan ta sali pafó di e pantaya kaba.

✱

Gobierno kier pa turistanan apresia nos folklor. Nan por warda bus banda di Alameda unda nos hendenan ta disfruta di 'nan alkohol.

✱

Hopi hende ta ansioso pa mira swimming poolnan ku gobierno a priminti (desde aña '74) bini kla. Ya tempo di Pasko Grandi nan por bai kampa ront di nan (nos beachnan ta pa turista so).

✱

Vrouwenpraatgroepen ta sali manera pisb'i buriko for di tera, pa defende derecho di hende mohe. Laga nos spera ku nan no tin bos di buriko.

✱

Ya nos tin Blue Army tambe nos tin TAV ainda nos ta bai baya gendarmerie i un VKA. I si ainda tin kriminalidat na Aruba anto ta stranhero ta bin echa baina aki.

✱

Prome ku independensia nos ta bin den un fase transitorio. Despues di e fase aki nos lo drenta den e fase di transe-euforio.

✱

Nos koresponsal na Hulanda Joop Jutten a telegrafia nos ku si dia 30 di april tin algo importante na Hulanda e lo manda skirbi. Sigi den sintonia di Grawata!

✱

Segun Jos na e kantidat di partisipantenan na e weganan di 30 di april bo por mira e amor ku nos tin pa e Kas Orañe.

✱

Open-sky policy a resulta malo pa Aruba: Tur avion pirata ta bin baha na nos aeropuerto.

✱

Nos por komprende dikon hopi hende ta mira Reina Juliana bai ku "lede ogen". Tin tabata skonde bou su saya i otro tabata kolga na dje.

✱

Den e resepshon despues di koronashon di Reina Beatrix i Prins Claus a bisa e delegasbon Antiano: Wee, je gebeente als jullie onder haar rok durven kruipen!

✱

'ku lembemento bo ta haya puesto!
Mira departamentonan nobo ku gobierno a krea!
Esaki ta un "stroming" nobo. Spesialisashon ku personal inkapasitá.

Si bo ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat, yena e formulario aki bou i mandé mas pronto posibel pa nos na e sigiente adres:

SKOL I KOMUNIDAT, REAUMURSTRAAT 2, ORANJESTAD, ARUBA

Nos ta suplikabo pa manda bo check huntu ku e formulario.
Tambe ta posibel pa depositá e suma riba nos kuenta bankario: A.B.N. nr. 31.47.886.

- ✂

Si, mi ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat pa e prèis di:

☐ *Antiyas:* *NAf. 19,— pa 10 numero*
☐ *Hulanda:* *NAf. 19,— pa 10 numero (ku bapor), ku avion NAf. 32,—*
☐ *Otro paisnan:* *NAf. 20,— pa 10 numero*
(Por fabor, marke un x den loke ta aplikable pa bo).

NOMBER: ....

ADRES: ....

Por fabor, sea asina bon di NO manda paga via postwissel.

Adhuntu mi ta ☐ *manda un check*
☐ *depositá e suma riba boso kuenta bankaric*

Firma ....